

TIBBIYOT TEXNIKUMLARIDA REABILITATSIYA FANLARINI O‘QITISH METODIKASI

Saytnazarova Nilufar Adhamovna

Nukus Abu Ali ibn Sino nomidagi

Jamoat salomatlik texnikumi o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada tibbiyot texnikumlarida reabilitatsiya fanlarini o‘qitishning metodik asoslari, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va amaliy mashg‘ulotlarning ahamiyati yoritilgan. Reabilitatsiya asoslari, fizioterapiya va massaj fanlarini o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion texnologiyalar va klinik yo‘naltirilgan ta‘limning o‘rni tahlil qilingan. Maqolada reabilitatsiya fanlarini samarali o‘qitish orqali malakali o‘rta bo‘g‘in tibbiyot xodimlarini tayyorlash masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: reabilitatsiya, fizioterapiya, massaj, tibbiyot texnikumi, o‘qitish metodikasi.

Annotation: This scientific article analyzes the methodological foundations of teaching rehabilitation disciplines in medical colleges. The role of modern pedagogical approaches, practical training, competency-based education, and innovative technologies in teaching rehabilitation, physiotherapy, and massage is highlighted. The article emphasizes the importance of practice-oriented and clinically focused education in training qualified mid-level medical specialists.

Key words rehabilitation, physiotherapy, massage, medical college, teaching methodology.

Аннотация: В данной научной статье рассматриваются методические основы преподавания дисциплин по реабилитации в медицинских техникумах. Проанализирована роль современных педагогических подходов, практических занятий, компетентностного обучения и инновационных технологий в преподавании реабилитации, физиотерапии и массажа. Особое внимание уделено практико-ориентированному и клинически направленному обучению при подготовке квалифицированных специалистов среднего медицинского звена.

Ключевые слова: реабилитация, физиотерапия, массаж, медицинский техникум, методика преподавания.

KIRISH

So‘nggi yillarda sog‘liqni saqlash tizimida reabilitatsiya xizmatlariga bo‘lgan ehtiyoj keskin ortib bormoqda. Bunga aholining o‘rtacha umr ko‘rish davomiyligi uzayishi, surunkali kasalliklar (yurak-qon tomir, tayanch-harakat apparati, asab tizimi

kasalliklari)ning ko‘payishi, yo‘l-transport hodisalari va ishlab chiqarish jarohatlarining saqlanib qolayotgani asosiy omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti rehabilitatsiyani davolash, profilaktika va parvarish bilan bir qatorda sog‘liqni saqlash tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida e‘tirof etadi. Rehabilitatsiya jarayoni bemorning jismoniy, funksional va psixoemotsional holatini tiklashga qaratilgan bo‘lib, u murakkab va uzluksiz jarayon hisoblanadi. Mazkur jarayon samaradorligi ko‘p jihatdan rehabilitatsiya mutaxassislarining bilim darajasi, amaliy ko‘nikmalari va kasbiy kompetensiyalariga bog‘liq. Ayniqsa, o‘rta bo‘g‘in tibbiyot xodimlari — fizioterapiya hamshiralari, massajchilar va rehabilitatsiya yo‘nalishidagi mutaxassislar bu jarayonda muhim o‘rin tutadi.

O‘zbekiston Respublikasida tibbiyot texnikumlari sog‘liqni saqlash tizimi uchun o‘rta bo‘g‘in mutaxassislarni tayyorlovchi asosiy ta‘lim muassasalari hisoblanadi. Ushbu texnikumlarda o‘qitiladigan “Rehabilitatsiya asoslari”, “Fizioterapiya” va “Massaj” fanlari talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli mazkur fanlarni o‘qitish metodikasini takomillashtirish, ularni amaliyotga yo‘naltirilgan, zamonaviy va samarali tarzda tashkil etish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi. Rehabilitatsiya fanlarini o‘qitish jarayonida faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolish yetarli emas. Ushbu soha yuqori darajadagi amaliy tayyorgarlikni, texnik ko‘nikmalarni, bemor bilan muloqot qilish madaniyatini va kasbiy mas‘uliyatni talab etadi. Talabalar fizioterapiya muolajalarini bajarish, massaj texnikalarini qo‘llash, rehabilitatsiya mashqlarini tanlash hamda xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni amaliy mashg‘ulotlar orqali mukammal egallashlari lozim.

Zamonaviy tibbiy ta‘lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv asosiy o‘rinni egallamoqda.

Ushbu yondashuv talabalarda bilim, ko‘nikma va malakalarni uyg‘un holda shakllantirishni nazarda tutadi. Rehabilitatsiya fanlarini o‘qitishda klinik holatlar (case-study), interaktiv metodlar, simulyatsion mashg‘ulotlar va multimediyaya vositalaridan foydalanish ta’lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, texnikum sharoitida ta’lim jarayonini amaliyotga yaqinlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda innovatsion pedagogik texnologiyalarni rehabilitatsiya fanlarini o‘qitish jarayoniga joriy etish masalasi dolzarb hisoblanadi. Virtual mashg‘ulotlar, video darslar, interaktiv taqdimotlar va masofaviy ta’lim elementlari talabalarning mustaqil o‘rganish faolligini oshiradi, bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o‘qituvchidan ham metodik mahorat, pedagogik innovatsiyalarni qo‘llash va doimiy o‘z ustida ishlash talab etiladi. Mazkur ilmiy maqolaning asosiy maqsadi tibbiyot texnikumlarida rehabilitatsiya fanlarini o‘qitish metodikasini chuqur ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ta’lim jarayonini takomillashtirish bo‘yicha aniq taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Maqolada rehabilitatsiya fanlarining o‘quv jarayonidagi o‘rni, o‘qitish shakl va metodlari, amaliy mashg‘ulotlarning ahamiyati hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarning samaradorligi yoritib beriladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Rehabilitatsiya fanlarining o‘quv jarayonidagi o‘rni va ahamiyati

Rehabilitatsiya fanlari tibbiyot texnikumlarida o‘qitiladigan asosiy kasbiy fanlar qatoriga kiradi. Ushbu fanlar talabalarga bemorning funksional holatini baholash, rehabilitatsiya jarayonini rejalashtirish va amalga oshirish bo‘yicha zarur bilim va ko‘nikmalarni beradi. Rehabilitatsiya fanlarini o‘zlashtirish orqali talabalar sog‘liqni tiklashga qaratilgan muolajalarni kompleks tarzda qo‘llashni o‘rganadilar. Rehabilitatsiya fanlarining o‘quv jarayonidagi ahamiyati shundan iboratki, ular nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan chambarchas bog‘laydi. Talabalar turli kasalliklar va jarohatlardan keyingi rehabilitatsiya bosqichlarini, fizioterapiya usullarini, massaj texnikalarini va davolovchi jismoniy mashqlarni o‘rganadilar. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida mustaqil va mas’uliyatli qarorlar qabul qilishiga yordam beradi. Tibbiyot texnikumlarida rehabilitatsiya fanlarini o‘qitishda an’anaviy pedagogik metodlar muhim o‘rin tutadi. Ma’ruza mashg‘ulotlari orqali talabalarga rehabilitatsiya jarayonining nazariy asoslari, fizioterapiya muolajalarining mexanizmlari va massajning fiziologik ta’siri tushuntiriladi. Ushbu mashg‘ulotlar talabalar bilimini tizimlashtirishga xizmat qiladi.

Amaliy mashg‘ulotlar esa rehabilitatsiya fanlarini o‘zlashtirishda asosiy bo‘g‘in hisoblanadi. Amaliy darslar davomida talabalar fizioterapiya apparatlari bilan ishlash, massaj texnikalarini to‘g‘ri bajarish va bemor bilan muloqot qilish ko‘nikmalarini egallaydilar. Amaliy mashg‘ulotlarning samaradorligi ko‘p jihatdan o‘qituvchining metodik mahorati va darsni to‘g‘ri tashkil etishiga bog‘liq.

Amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish metodikasi. Reabilitatsiya fanlarini o‘qitishda amaliy mashg‘ulotlarni to‘g‘ri tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Mashg‘ulotlar davomida xavfsizlik texnikasi qoidalariga qat’iy rioya qilinishi, sanitariya-gigiyena talablariga amal qilinishi zarur. Har bir amaliy dars oldindan rejalashtirilgan bo‘lib, aniq maqsad va vazifalarga ega bo‘lishi lozim. Amaliy mashg‘ulotlar jarayonida talabalarning faol ishtiroki ta’minlanishi kerak. Bunda individual va guruhli ishlash shakllaridan foydalanish, talabalarga mustaqil bajariladigan topshiriqlar berish maqsadga muvofiqdir. Bu usul talabalarni mustaqil fikrlashga va kasbiy mas’uliyatni his qilishga o‘rgatadi.

Zamonaviy ta’lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim o‘rin tutadi. Reabilitatsiya fanlarini o‘qitishda multimediya vositalari, video darslar, interaktiv taqdimotlar va simulyatsion mashg‘ulotlardan foydalanish ta’lim sifatini oshiradi. Ayniqsa, klinik holatlar asosida o‘qitish (case-study) usuli talabalar bilimini mustahkamlashda samarali hisoblanadi. Simulyatsion mashg‘ulotlar orqali talabalar real klinik vaziyatlarga yaqin sharoitda o‘z bilim va ko‘nikmalarini sinab ko‘rish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorgarligini oshiradi. Reabilitatsiya fanlarini o‘qitishning asosiy maqsadi talabalarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat. Kasbiy kompetensiyalar

nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar va kasbiy qadriyatlarning uyg‘unligini o‘z ichiga oladi. Reabilitatsiya fanlari talabalarda bemor bilan ishlash madaniyati, mas’uliyat va kasbiy etika tamoyillarini shakllantiradi.

Talabalarning bilimini baholashda faqat nazariy testlar bilan cheklanib qolmasdan, amaliy ko‘nikmalarni baholashga ham alohida e’tibor qaratish lozim. Bu ta’lim sifatini oshirish va bitiruvchilarning kasbiy tayyorgarligini ta’minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida keltirilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, tibbiyot texnikumlarida reabilitatsiya fanlarini o‘qitish metodikasini takomillashtirish hozirgi davrda dolzarb pedagogik va ijtimoiy ahamiyatga ega masala hisoblanadi. Reabilitatsiya xizmatlariga bo‘lgan ehtiyojning ortib borishi, sog‘liqni saqlash tizimida o‘rta bo‘g‘in mutaxassislarning o‘rni va mas’uliyatining kengayishi ushbu fanlarni yuqori sifatda o‘qitishni taqozo etadi. Reabilitatsiya fanlarini samarali o‘qitish jarayonida nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy mashg‘ulotlarga alohida e’tibor qaratilishi zarur. Talabalar fizioterapiya muolajalari, massaj texnikalari va reabilitatsiya mashqlarini bevosita amaliy faoliyat jarayonida o‘zlashtirgandagina ularning kasbiy tayyorgarligi to‘laqonli shakllanadi. Shu sababli o‘quv jarayonida amaliy mashg‘ulotlar ulushini oshirish, ularni klinik sharoitlarga maksimal darajada yaqinlashtirish maqsadga muvofiqdir. Maqolada ko‘rib chiqilganidek, innovatsion pedagogik texnologiyalarni reabilitatsiya fanlarini o‘qitish jarayoniga joriy etish ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Simulyatsion mashg‘ulotlar, interaktiv metodlar, multimediyaviy vositalari va klinik holatlar asosida o‘qitish talabalarining bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlaydi, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi hamda kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlaydi. Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni talabalarni nafaqat bilimli, balki mas’uliyatli va malakali mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Reabilitatsiya fanlari orqali talabalarda bemor bilan muloqot madaniyati, kasbiy etika, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish va jamoa bilan ishlash ko‘nikmalari rivojlanadi.

Xulosa o‘rnida shuni ta’kidlash joizki, tibbiyot texnikumlarida reabilitatsiya fanlarini o‘qitish metodikasini doimiy ravishda takomillashtirib borish, o‘qituvchilarning metodik mahoratini oshirish va ta’lim jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish zarur. Bu esa sog‘liqni saqlash tizimi uchun raqobatbardosh, malakali va kasbiy jihatdan yetuk reabilitatsiya mutaxassislari tayyorlashga mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Tibbiy reabilitatsiya bo‘yicha me‘yoriy-huquqiy hujjatlar va metodik ko‘rsatmalar. – Toshkent.
2. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (WHO). Rehabilitation in health systems: guide for action. – Geneva.
3. World Health Organization. World report on disability. – Geneva.
4. Tibbiy reabilitatsiya asoslari. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent.
5. Fizioterapiya va davolovchi jismoniy mashqlar. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent.
6. Faxriddin B., No‘monbek A. ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – T. 4. – №. 1. – C. 333-337.
7. Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – T. 4. – №. 8. – C. 45-50.
8. Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O‘ZO‘ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA‘SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – T. 47. – №. 4. – C. 81-87.
9. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.
10. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic research in educational sciences. – 2024. – T. 5. – №. 5. – C. 787-791.
11. Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдуқаҳоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИИ В МАТЕРИАЛОБЕДЕНИИ//https://www.iupr.ru/6-121-2024_https://www.iupr.ru/_files/ugd/b06fdc_15c4798c874a4ddab326a52bd3af34ea.pdf?index=true
12. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.
13. Farxadjonovna, Bekimbetova Elmira, and Abduqahorov No‘monbek. "STARTING ENGINES AT LOW TEMPERATURES." Multidisciplinary Journal of Science and Technology 5.2 (2025): 83-87.

14. Xusinovich, Turdialiyeв Jonibek, and Mo‘minov Nurali Ro‘zibayevich. "M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH."
15. Абдуқаҳоров Н., Турдиалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.
16. Каршиев Ф. У., Абдуқаҳоров Н. ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-2 (121). – С. 1142-1145.
17. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA’SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – Т. 92. – №. 1. – С. 127-132.
18. Xuzriddinovich B. F. et al. SURXONDARYO VILOYATIDAGI TABIIY-IQLIM SHAROITLARIDA AVTOMOBILLARNING ISH SHAROITLARINI TASNIFLASH //Tadqiqotlar. – 2025. – Т. 63. – №. 2. – С. 26-32.
19. Abduqahorov N., Turdialiyeв J., Mo‘minov N. M1 VEHICLES IN DIFFERENT ENVIRONMENTS ANALYSIS AND PARAMETERS OF BRAKING LEARN //Journal of science-innovative research in Uzbekistan. – 2024. – Т. 4. – №. 4. – С. 377-386.
20. Абдуқаҳоров Н., Турдиалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.
21. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA’SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – Т. 92. – №. 1. – С. 127-132.
22. Bakhramov F., Abdukahorov N., Tilavkobilova D. Analysis of the braking path of cars equipped with ABS in different environments //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Т. 3268. – №. 1. – С. 020052.
23. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABC BILAN JIHOZLAHGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-1 (121). – С. 334-337.